

2023/2919

2023 12 29

TARYBOS REGLAMENTAS (ES) 2023/2919

2023 m. gruodžio 21 d.

kuriuo dėl taikymo laikotarpio pratęsimo iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) 2022/2576

EUROPOS SĄJUNGOS TARYBA,

atsižvelgdama į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo, ypač į jos 122 straipsnio 1 dalį,

atsižvelgdama į Europos Komisijos pasiūlymą,

kadangi:

- (1) Tarybos reglamentas (ES) 2022/2576 ⁽¹⁾ buvo priimtas atsižvelgiant į dujų tiekimo krizę, kurią sukėlė neišprovokuota ir nepagrįsta plataus masto Rusijos agresijos karą prieš Ukrainą, ir į tai, kad Sąjunga, vadovaudamasi valstybių narių solidarumo principu, turi reaguoti taikydama laikinas priemones. Juo siekiama sušvelninti poveikį dujų kainai sprendžiant jų paklausos ir tiekimo klausimą, užtikrinant tiekimo saugumą visoje Sąjungoje ir didinant solidarumą;
- (2) Reglamentu (ES) 2022/2576 nustatytas laikinas teisinis pagrindas, susijęs su geresniu dujų pirkimo koordinavimu, priemonėmis, kuriomis siekiama išvengti pernelyg didelių dujų kainų ir pernelyg didelio einamosios paros kainų nepastovumo energetikos išvestinių finansinių priemonių rinkose, ir su priemonėmis, taikomomis susidarius su dujomis susijusiai ekstremaliajai situacijai;
- (3) Reglamento (ES) 2022/2576 taikymo laikotarpis iš pradžių buvo apribotas iki 2023 m. gruodžio 30 d.;
- (4) pagal Reglamento (ES) 2022/2576 30 straipsnį Komisija atliko to reglamento peržiūrą ir 2023 m. rugsėjo 28 d. paskelbė ataskaitą, kurioje apibendrinti pagrindinės išvados (toliau – ataskaita). Ataskaitoje padaryta išvada, kad Reglamentas (ES) 2022/2576 atliko svarbų vaidmenį stabilizuojant padėtį dujų rinkoje ir užtikrinant tinkamą dujų tiekimą Sąjungai ir kad jis yra svarbus Sąjungos dujų tiekimo saugumo priemonių rinkinio elementas;
- (5) Reglamentu (ES) 2022/2576 skubos tvarka sukuriamos tarnybos, sudarančios sąlygas telkti paklausą ir bendrai pirkti dujas, ir reikalaujama, kad valstybės narės imtųsi tinkamų priemonių užtikrinti, kad jų jurisdikcijai priklausančios gamtinių dujų įmonės ir dujas vartojančios įmonės dalyvautų paslaugų teikėjo organizuojamame paklausos telkimo procese, kuris yra vienas iš galimų būdų pasiekti Europos Parlamento ir Tarybos reglamente (ES) 2017/1938 ⁽²⁾ su pakeitimais, nurodytus saugyklų pripildymo tikslus. Valstybės narės ir gamtinių dujų įmonės, taip pat dujas vartojančios įmonės veiksmingai dalyvavo pagal Reglamentą (ES) 2022/2576 sukurtame paklausos telkimo ir bendro pirkimo mechanizme („AggregateEU“) ir prisidėjo prie to, kad iki 2023 m. spalio mėn. būtų sutelkta iš viso 44,04 milijardų kubinių metrų dujų poreikio, t. y. daugiau nei tris kartus daugiau už privalomą sutelkti kiekį. Tai rodo, kad mechanizmas „AggregateEU“ sulaukė didelio rinkos dalyvių susidomėjimo;
- (6) ataskaitoje padaryta išvada, kad „AggregateEU“ suteikė papildomų galimybių Europos pirkėjams konkurencingomis sąlygomis pirkti dujas iš patikimų tiekėjų, taip pat užtikrinti rinkos skaidrumą, susijusį su paklausa ir pasiūla, taip prisidedant prie rinkų nepastovumo mažinimo;

⁽¹⁾ 2022 m. gruodžio 19 d. Tarybos reglamentas (ES) 2022/2576 dėl solidarumo didinimo geriau koordinuojant dujų pirkimą, nustatant patikimus lyginamuosius kainų indeksus ir tarpvalstybinius dujų mainus (OL L 335, 2022 12 29, p. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2022/2576/oj>).

⁽²⁾ 2017 m. spalio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2017/1938 dėl dujų tiekimo saugumo užtikrinimo priemonių, kuriuo panaikinamas Reglamentas (ES) Nr. 994/2010 (OL L 280, 2017 10 28, p. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2017/1938/oj>).

- (7) kalbant apie rinkos priežiūros taisykles, Reglamente (ES) 2022/2576 reikalaujama, kad prekybos vietos, kuriose prekiaujama su energija susijusių biržos prekių išvestinėmis finansinėmis priemonėmis, kiekvienai tokiai priemonei, kuria prekiaujama, nustatytų kainų viršutine ir žemutine ribomis grindžiamą einamosios paros kainų nepastovumo valdymo mechanizmą, pagal kurį viršutinę ribą viršijančiomis ir žemutinės ribos nesiekiančiomis kainomis pavedimai negali būti vykdomi (toliau – einamosios paros kainų nepastovumo valdymo mechanizmas). Ataskaitoje nustatyta, kad dujų rinkoms vis dar būdingi didelio kainų nepastovumo epizodai ir kad einamosios paros kainų nepastovumo valdymo mechanizmas gali padėti išvengti pernelyg didelių kainų šuolių ir stabilizuoti rinką;
- (8) pagal Reglamentą (ES) 2022/2576 Europos Sąjungos energetikos reguliavimo institucijų bendradarbiavimo agentūra (ACER) turi kasdien rengti ir skelbti suskystintų gamtinių dujų (SGD) kainų įverčius ir paros lyginamąjį SGD indeksą, remdamasi SGD rinkos duomenimis apie sandorius, kuriuos ACER sistemingai renka ir tvarko. SGD kainų įverčiai ir lyginamieji indeksai suteikė rinkai daugiau skaidrumo ir taip padidino rinkos dalyvių gebėjimą užsitikrinti SGD tiekimą konkurencingomis kainomis. Ataskaitoje nustatyta, kad SGD kainų įvertinimai ir lyginamasis indeksas buvo naudingi stabilizuojant rinką;
- (9) Reglamente (ES) 2022/2576 nustatyta keletas tiekimo saugumo ir solidarumo nuostatų, kad susidarius ekstremaliajai situacijai būtų geriau koordinuojamas energetinio solidarumo priemonių organizavimas. Reglamento (ES) 2022/2576 IV skyriumi buvo laikinai papildytas Reglamentas (ES) 2017/1938, visų pirma nustatant, kad solidarumo mechanizmas būtų automatiškai taikomas nesant dvišalių susitarimų, taip pat išplečiant solidarumo mechanizmo taikymą SGD ir kritiniams dujų kiekiams elektros energijai gaminti. Be to, Reglamentu (ES) 2022/2576 nustatomos laikinos priemonės, siekiant sumažinti saugomų vartotojų nebūtiną vartojimą ir apsaugoti tarpvalstybinius srautus. Ataskaitoje padaryta išvada, kad laikinos tiekimo saugumo ir solidarumo nuostatos pasirodė esančios naudingos užkertant kelią dujų krizei ir ją sušvelninant, taip pat palengvinant dujų paklausos mažinimo veiksmus;
- (10) ataskaitos išvada, kad tebėra didelių sunkumų, susijusių su Sąjungos energijos tiekimo saugumu, vis dar yra teisinga. Padėtis pasaulinėje dujų rinkoje išlieka labai įtempta. Dujų kainos vis dar yra gerokai didesnės nei iki krizės ir tai neišvengiamai veikia Sąjungos piliečių perkamąją galią ir Sąjungos įmonių konkurencingumą. Kitas dabartinės padėties aspektas – dujų rinkos nepastovumas. Iš naujausių įvykių, susijusių su dideliu nepastovumu 2023 m. vasarą ir rudenį, kurį sukėlė Australijos SGD įrenginių darbuotojų streikas arba dujotiekio „Balticconnector“ apgadinimas, matyti, kad rinkos tebėra nestabilios ir pažeidžiamos net ir dėl nedidelių paklausos ir pasiūlos sutrikimų. Besitęsianti krizė Artimuosiuose Rytuose kelia papildomą didelę geopolitinę riziką, galinčią turėti įtakos kainoms ir dujų tiekimui. Šiomis sąlygomis baimė, kad pristigs dujų, gali sukelti perdėtą reakciją ir labai paveikti kainas;
- (11) pastaraisiais metais gerokai sumažėjus dujotiekiais tiekiamų dujų importui iš Rusijos, dujų tiekimo Sąjungai galimybių gerokai sumažėjo, palyginti su lygiu iki krizės. Esant dabartiniam dujų importo dujotiekiais lygiui, Sąjunga turėtų dujotiekiais iš Rusijos importuoti apie 20 milijardų kubinių metrų dujų, jei šis nepatikimas importas nebus apskritai nutrauktas. Tai sudarytų maždaug 110 milijardų kubinių metrų mažiau nei 2021 m. Šis sumažėjimas reiškia didelę riziką, kad Sąjungoje pritrūks dujų;
- (12) padėtis pasaulinėse dujų rinkose dabar yra labai įtempta ir tikėtina, kad ji išliks tokia dar kurį laiką. Pasaulinė SGD pasiūla per pastaruosius dvejus metus padidėjo tik šiek tiek – dėl riboto skystinimo pajėgumų didinimo, pagrindinių eksporto įrenginių sustabdymo ir mažėjančio į skystinimo SGD įrenginius tiekiamų dujų kiekio. Dideli nauji SGD skystinimo pajėgumai bus pasitelkti tik nuo 2025 m. Todėl tikimasi, kad artimiausioje ateityje rinkos pusiausvyrą išliks trapi; ši padėtis turi neigiamų pasekmių dujų kainoms, kurios, nors ir yra mažesnės už aukščiausią lygį 2022 m. vasarą, tebėra daugiau nei dvigubai didesnės nei iki krizės;
- (13) dabartinėmis įtemptos rinkos sąlygomis kainos gali vėl išaugti dėl nenusipėjusių įvykių ir staigių sukrėtimų, pvz., atsigaušančios SGD paklausos Azijoje, dėl kurios galėtų sumažėti dujų prieinamumas pasaulinėje dujų rinkoje, šaltos žiemos, dėl kurios dujų poreikis gali padidėti iki 30 mlrd. m³, ekstremaliųjų meteorologinių sąlygų, dėl kurių sumažėjus vandens lygiui gali būti paveikta hidroenergijos akumuliacija ir branduolinės energijos gamyba ir dėl to

daugiau dujų būtų sukūrenama elektros energijai gaminti, dėl tolesnio ypatingos svarbos infrastruktūros apgadinimo, kaip, pvz., po 2022 m. rugsėjo mėn. įvykdyto sabotažo siekiant sugadinti dujotiekį „NordStream“ arba dujotiekio „Balticconnector“ apgadinimo 2023 m. spalio mėn., taip pat dėl prastėjančios geopolitinės aplinkos ir grėsmių padėties dujas tiekiančiuose regionuose, pavyzdžiui, dėl krizės Artimuosiuose Rytuose;

- (14) atsižvelgiant į dabartinę įtemptą pasiūlos ir paklausos pusiausvyrą, net ir nedidelis dujų tiekimo sutrikimas ar net vien tokio sutrikimo grėsmė galėtų turėti didžiulį poveikį dujų rinkai ir padaryti didelę ir ilgalaikę žalą Sąjungos ekonomikai ir piliečiams;
- (15) dėl dabartinės krizės visai Sąjungai gresia energijos trūkumas ir didelės energijos kainos. Tebesitęsiantys dideli sunkumai, veikiantys Sąjungos dujų tiekimo saugumą, taip pat nauji papildomi sunkumai ir dujų kainų lygis gali daryti neigiamą poveikį ekonominei padėčiai, pramonės konkurencingumui ir piliečių perkamajai galiai;
- (16) kadangi Sąjunga yra bendroji rinka, dujų trūkumas vienoje valstybėje narėje turėtų skaudžių padarinių visose kitose valstybėse narėse dėl fizinio dujų tiekimo trūkumo, kainų nepastovumo ar pramonės grandinių sutrikdymo, įvykusio dėl galimų apribojimų konkrečioms pramonės šakoms kurioje nors valstybėje narėje. Be to, vadovaudamasi solidarumo principu, visos valstybės narės gali padėti toliau mažinti energijos trūkumo riziką ir taip sumažinti dujų kainų nepastovumą;
- (17) Reglamento (ES) 2022/2576 taikymo laikotarpio pratęsimas yra išimtinė ribotos trukmės priemonė, taikoma reaguojant į tebesitęsiančius ir naujus didelius energijos tiekimo sunkumus, dėl kurių kyla neišvengiamos krizės rizika. Pratęsus galiojimą, aiškiai sumažės rinkų nepastovumas ir sustiprės solidarumas;
- (18) veiksmų būtina imtis skubiai. Reglamentas (ES) 2022/2576 nustos būti taikomas 2023 m. gruodžio 30 d. ir nepratęsus jo taikymo laikotarpio kiltų pavojus, kad keisis Sąjungos iki šiol stabilizuota, tačiau vis dar trapi padėtis ir sumažės atsparumas galimiems būsimeis pokyčiams, pavyzdžiui, visiškam Rusijos dujų importo sustabdymui. Reglamento (ES) 2022/2576 taikymo laikotarpio pratęsimas taip pat dera su Komisijos 2022 m. gegužės 18 d. komunikate paskelbtu planu „RepowerEU“, kuriuo siekta apsaugoti Sąjungos piliečius ir ekonomiką nuo pernelyg didelių kainų ir energijos tiekimo trūkumo;
- (19) tebetvyranti įtampa energijos tiekimo srityje yra pateisinama priežastis pratęsti Reglamente (ES) 2022/2576 nustatytą paklausos telkimo ir bendro pirkimo nuostatų taikymo laikotarpį, nes jos padeda užtikrinti vienodesnę visų valstybių narių įmonių prieigą prie naujų ar papildomų dujų šaltinių. Tos nuostatos taip pat padeda užtikrinti geresnes, nei būtų buvę priešingu atveju, sąlygas įmonėms, kurios dujas perka naudodamosi paslaugų teikėjo paslaugomis ir taip prisideda prie tiekimo saugumo;
- (20) pratęsus nuostatų dėl paklausos telkimo ir bendro pirkimo taikymą, būtų sustiprintas Sąjungos solidarumas perkant ir skirstant dujas. Laikantis solidarumo principo, galimybė toliau naudotis paklausos telkimu ir bendru pirkimu visų pirma pravers toms įmonėms, kurios anksčiau dujas pirkė tik arba daugiausia iš Rusijos tiekėjų, nes padės joms gauti išteklių iš alternatyvių gamtinių dujų tiekėjų palankiomis sąlygomis;
- (21) siekiant padėti rinkos dalyviams visą šią žiemą ir kitą dujų saugyklų pripildymo sezoną, turėtų būti užtikrintas „AggregateEU“ veikimo tęstinumas. Tai apima galimybę pratęsti dabartinę sutartį su paslaugų teikėju pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES, Euratomas) 2018/1046 ^(*);

(*) 2018 m. liepos 18 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES, Euratomas) 2018/1046 dėl Sąjungos bendrajam biudžetui taikomų finansinių taisyklių, kuriuo iš dalies keičiami reglamentai (ES) Nr. 1296/2013, (ES) Nr. 1301/2013, (ES) Nr. 1303/2013, (ES) Nr. 1304/2013, (ES) Nr. 1309/2013, (ES) Nr. 1316/2013, (ES) Nr. 223/2014, (ES) Nr. 283/2014 ir Sprendimas Nr. 541/2014/ES bei panaikinamas Reglamentas (ES, Euratomas) Nr. 966/2012 (OL L 193, 2018 7 30, p. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2018/1046/oj>).

- (22) atsižvelgiant į naudą vartotojams, kainų stabilumui ir energijos tiekimo saugumui, taip pat reikėtų pratęsti Reglamento (ES) 2022/2576 nuostatų taikymo laikotarpį dėl einamosios paros kainų nepastovumo valdymo mechanizmo ir SGD kainų įvertinimų bei lyginamojo SGD indekso taikymą;
- (23) atsižvelgiant į tai, kad pirmiau aprašyta rizika stabiliam dujų tiekimui išlieka, taip pat tikslinga pratęsti nuostatų dėl su dujomis susijusios ekstremaliosios situacijos taikymą dar vieniems metams, remiantis ataskaitoje pateiktomis išvadomis dėl teigiamo tų nuostatų poveikio. I priede nustatytos kritinių dujų kiekių vertės, pratęsus Reglamento (ES) 2022/2576 taikymo laikotarpį, galioja iki 2024 m. pabaigos;
- (24) Reglamento (ES) 2022/2576 taikymo pratęsimas turėtų būti laikinas ir įsigalioji 2023 m. gruodžio 31 d., kad būtų užtikrintas tolesnis atitinkamų nuostatų taikymas, ir turėtų trukti vienus metus, iki 2024 m. gruodžio 31 d.; taikymo pratęsimas vieniems metams yra būtinas ir proporcingas atsižvelgiant į tebesitęsiančių didelių energijos tiekimo sunkumų pobūdį ir tebekylančią riziką kainoms bei tiekimo saugumui, kuri, kaip numatoma, tikrai išliks visą 2024 m. laikotarpį. Atsižvelgiant į tai, kad iki 2023 m. spalio mėn. per paklausos telkimo platformą sutelktų dujų kiekiai jau tris kartus viršėjo reikalaujamus kiekius, Reglamento (ES) 2022/2576 taikymo laikotarpio pratęsimu neturėtų būti nustatytas privalomas dalyvavimas paklausos telkimo procese;
- (25) todėl Reglamentas (ES) 2022/2576 turėtų būti taikomas iki 2024 m. gruodžio 31 d.;
- (26) kadangi šio reglamento tikslo valstybės narės negali deramai pasiekti ir jo būtų geriau siekti Sąjungos lygmeniu, laikydamosi Europos Sąjungos sutarties 5 straipsnyje nustatyto subsidarumo principo, Sąjunga gali priimti priemones. Pagal tame straipsnyje nustatytą proporcingumo principą šiuo reglamentu neviršijama to, kas būtina nurodytam tikslui pasiekti;
- (27) todėl Reglamentas (ES) 2022/2576 turėtų būti atitinkamai iš dalies pakeistas,

PRIĖMĖ ŠĮ REGLAMENTĄ:

1 straipsnis

Reglamento (ES) 2022/2576 pakeitimai

Reglamentas (ES) 2022/2576 iš dalies keičiamas taip:

1) 5 straipsnio 5 dalis pakeičiama taip:

„5. Komisija gali paprašyti paslaugų teikėjo pateikti visą informaciją, reikalingą 7 straipsnyje išdėstytoms užduotims vykdyti.“;

2) 10 straipsnis išbraukiamas;

3) 31 straipsnio antra pastraipa pakeičiama taip:

„Jis taikomas iki 2024 m. gruodžio 31 d.“;

4) I priedas iš dalies keičiamas taip:

a) a dalyje 1 išnaša pakeičiama taip:

„I priedo a ir b dalyse pateikti skaičiai grindžiami Europos elektros energijos perdavimo sistemos operatorių tinklo (ENTSO-E) pagal Reglamento (ES) 2019/941 9 straipsnį parengto žiemos adekvatumo vertinimo duomenimis, išskyrus Maltą, kurios elektros energijos gamyba yra išskirtinai priklausoma nuo SGD tiekimo ir kuri neturi didelių laikymo pajėgumų. Atsižvelgiant į mažo šilumingumo dujų specifiškumą, šioje lentelėje nurodytos vertės

Nyderlandų atveju turėtų būti padaugintos iš perskaičiavimo koeficiento 37,89, padalyto iš 35,17. I priedo a dalyje nurodyti ENTSO-E 2022 m. gruodžio mėn. – 2023 m. kovo mėn. apskaičiuoti individualūs mėnesiniai kiekiai; I priedo b dalyje pateikti 2023 m. balandžio mėn. – 2024 m. gruodžio mėn. duomenys yra 2022 m. gruodžio mėn. – 2023 m. kovo mėn. verčių vidurkis.“;

b) b dalies antraštė pakeičiama taip:

„Elektros energijos tiekimo saugumui užtikrinti skirtas maksimalus kritinis dujų kiekis pagal 23 straipsnį laikotarpiui nuo 2023 m. balandžio mėn. iki 2024 m. gruodžio mėn. (vertės mln. m³):“.

2 straipsnis

Įsigaliojimas

Šis reglamentas įsigalioja 2023 m. gruodžio 31 d.

Šis reglamentas yra privalomas visas ir tiesiogiai taikomas visose valstybėse narėse.

Priimta Briuselyje 2023 m. gruodžio 21 d.

Tarybos vardu

Pirmininkas

P. NAVARRO RÍOS